

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» від 18 жовтня 1999 року № 242 (зі змінами від 27 червня 2013 року № 627) [Електронний ресурс]: Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99>

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» від 27 квітня 2000 року № 92 (зі змінами від 12 грудня 2017 року № 1019) [Електронний ресурс]: Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>

УДК 657

Субіна Д.С.

магістрант

Тополенко Н.М.

к.н. з держ упр., доцент

доцент кафедри обліку, аудиту, аналізу і оподаткування

Університет митної справи та фінансів

м. Дніпро, Україна

СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Податкова політика держави є сукупністю підходів і рішень, що визначають напрямки мобілізації коштів платників податків з метою забезпечення фінансовими ресурсами бюджетів всіх рівнів. З набуттям незалежності в Україні приймаються різні економічні заходи, спрямовані на підвищення ефективності податкової політики. Досконалість податкової політики – питання досить складне, спірне й дискусійне. Проте від обґрунтованості й доцільності прийнятих рішень залежить ефективність отриманих результатів. Саме тому важливою проблемою на сьогодні, яка потребує негайного вирішення, є удосконалення податкової системи країни.

Зауважимо, що сучасний стан податкової системи України не дозволяє в повній мірі реалізувати цілі економічного розвитку, не сприяє гармонізації взаємин держави та платників податків. Разом з тим, важливо відмітити певний прогрес у процесі вдосконалення вітчизняної податкової системи.

У 2010 році було прийнято Податковий кодекс України (далі – ПКУ). Це стало значним кроком уперед на шляху розбудови сучасної цивілізаційної вітчизняної податкової системи. На сьогодні ПКУ не є документом, що консервує правила оподаткування. Він постійно вдосконалюється і доповнюється положеннями з інших, оновлених або новоприйнятих законів. Важливим моментом останнього часу є надання нових функцій державним податковим інспекціям як установам, що здійснюють сервісне обслуговування платників податків. Отже, реорганізація податкової системи відбувається в бік її демократизації, спрощення й наближення до європейських стандартів [3, с. 196 - 197].

Податкова політика держави є сукупністю підходів і рішень, що визначають напрямки мобілізації коштів платників податків з метою забезпечення фінансовими ресурсами бюджетів всіх рівнів [3, с.129].

Саме ефективно функціонуюча податкова політика дає можливість забезпечити стимулювання розвитку галузей, регіонів, підприємств та забезпечує наповнення бюджетів всіх рівнів. Податкова система України перебуває на шляху реформування, проте ще й досі не сприяє у повній мірі ефективному розвитку суспільства.

У результаті Україна поліпшила свої позиції майже вдвічі в рейтингу “Оподаткування 2018” порівняно з показниками 2017 року та піднялася на 43 позицію з 190 країн порівняно з 84 місцем за результатами рейтингу “Оподаткування 2017” [4].

На покращення рейтингу значно вплинуло зниження єдиного соціального внеску у 2018 році порівняно з 2017 роком. Згідно з оприлюдненими даними, загальне податкове навантаження в Україні складає 37,8 %, в Європейському союзі - 40,5 %, тоді як загальний світовий показник досягає 39,6 %.

Позитивний тренд Україна показує відносно кількості податкових платежів на рік – їх п’ять, при середньому показнику в світі – 24, в ЄС – 12. У той же час на підготовку та подання податкової звітності в Україні в середньому витрачається 327,5 години на рік, тоді як в ЄС цей показник – майже вдвічі менший – 161 година, а загальний світовий – 240 годин, про що свідчать дані рейтингу “Оподаткування-2018” [4].

Вагомим показником стану вітчизняної системи оподаткування є динаміка податкових надходжень до бюджету. Розглянемо динаміку надходжень до зведеного бюджету України за 2013 р. - 2017 р. (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка надходжень до зведеного бюджету України у 2013-2017 рр., млн грн

Доходи	2013	2014	2015	2016	2017
Податкові надходження, в т.ч.:	341 165	355 428	507 636	650 782	821 009
Збір ПДВ	181 717	189 241	246 858	329 911	302 866
Податок на доходи фізичних осіб	72 151	75 203	99 983	138 782	181228
Акцизний податок	36 668	45 100	70 795	101 751	125 601
Податок на прибуток підприємств	54 994	40 201	39 053	60 223	73 481
Місцеві податки і збори	7 314	8 056	27 041	42261	49 457
Плата за користування надрами	14 225	19 620	38 008	40 781	45129
Ввізне мито	13 265	12389	39881	20 001	23062
Відшкодування ПДВ	-53 448	-50 216	-68 405	-94 405	-
Інше	14 279	15 835	14 421	11 476	20185
Неподаткові надходження, в т.ч.:	84 891	80 613	140 154	125 392	149 171
Надходження бюджетних установ	37 903	31 672	41 693	48 839	52 407
Надходження від НБУ	28 308	22 807	61 804	38 164	45 000
Доходи державних підприємств	5 436	5 999	9 759	15 201	28 067

Доходи	2013	2014	2015	2016	2017
(окрім НБУ)					
Адміністративні збори та платежі	7 089	6 889	17 854	11 387	10 620
Інше	6 245	13 245	9 044	11 802	13 076
<i>Всього доходів:</i>	429 986	443 983	652 031	782 748	997 817

Джерело: розроблено автором за [6].

На основі наведених даних (табл.1) розглянемо податкові та неподаткові надходження до бюджету України за 2013-2017 рр (рис. 1).

Рис. 1. Податкові та неподаткові надходження до бюджету України за 2013-2017 рр.

Слід зазначити, що найменша сума податкових надходжень в Україні спостерігалася у 2013 р. і складала лише 341 165 млн грн. Це пояснюється економічною та політичною кризою в країні. Незважаючи на це, частка податкових надходжень у доходах зведеного бюджету цього періоду залишалася практично не змінною – 80 %.

Протягом 2014-2015 рр. сума податкових надходжень зростала щороку нерівномірно: на 3% – у 2014 р. та майже на 30% - у 2015 р. Таке зростання обумовлено змінами у податковій системі, закріпленими ПКУ. У 2017 р. податкові надходження склали 821009 млн грн., що майже на 20 % більше, ніж податкові надходження 2016 р.

Найбільшу питому вагу в структурі зведеного бюджету України серед податкових надходжень займає податок на додану вартість. Його частка з 2013 р. по 2017 р. поступово зростає і в середньому складає 50 %.

Слід звернути увагу на таку особливість формування доходів зведеного бюджету України, як переважання надходжень від непрямих податків над прямими. До непрямих надходжень відносяться акцизний збір та мито, що також є типовим для таких країн, як Франція, Італія, Греція, Іспанія [5, с. 25].

Це пояснюється тим, що для непрямих податків характерні швидкі надходження до бюджету: наприклад, при здійсненні операцій реалізації сільськогосподарської продукції одночасно відбувається перерахування ПДВ до бюджету. Поряд із цим, не можна забувати і про недоліки, що виникають при наповненні бюджету переважно непрямыми податками. Головним з них є відсутність безпосередньої залежності від розміру доходів платників, регресивний характер, що, зрештою, став однією з основних причин критики з боку науковців та практиків.

Для оптимізації та розвитку податкової системи вважаємо за необхідне дотримуватися умов економічних наслідків сплати та несплати (утворення заборгованості) податків. Порівняльні втрати у вигляді штрафних санкцій за недотримання вимог податкового законодавства, за утворення заборгованості до бюджету, повинні бути значно більшими, ніж економічні вигоди від цих правопорушень. При виникненні випадків зростання ставок оподаткування, введення нових податків, зменшення санкцій за податкові порушення збільшуються умови можливого економічного ефекту від ухилення зі сплати податкових зобов'язань та здійснити відтік фінансових ресурсів, діяльності підприємств у сектор тіньової економіки.

З вище наведених даних, можна стверджувати про необхідність удосконалення системи оподаткування в Україні шляхом:

- стабілізації діючого податкового законодавства. Основною проблемою нестабільності податкових надходжень та поява можливостей ухилення від сплати податків є складність податкового законодавства. Постійні зміни Податкового кодексу України призводять до недоотримання прогнозних розмірів щодо доходів зведеного бюджету;

- підвищення рівня податкової грамотності платників податків.

Зазвичай, платники податків намагаються зменшити або взагалі уникнути сплати податків, не розуміючи, для чого їм необхідно їх сплачувати і цим самим позбавляють бюджет країни значної частини доходів. Тому потрібні роз'яснення податкових органів у вигляді проведення лекцій, бесід, поширення брошур серед юридичних та фізичних осіб.

Список використаних інформаційних джерел

1. Податковий кодекс України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

2. Закон України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» № 2246-19 від 07.12.2017 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2246-19>

3. Баранник Л.Б. Державна податкова політика України в умовах євроінтеграції / Л.Б. Баранник // Державна фінансова політика України в умовах Євроінтеграції: погляди науковців та практиків: зб. тез наук. доп. за

матеріалами I Всеукр. наук.-практ. конф, м.Львів, 14 грудня 2017 року.- Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2018.- 318с. –С.196-199.

4. Рейтинг сплати податків в 190 країнах // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://glavcom.ua/news/u-reytingu-legkosti-splati-podatkov-ukrajina-pidnyalasya-na-43-misce-453285.html>

5. Петрина М.Ю. Використання зарубіжного досвіду в удосконаленні податкової системи України /М.Ю. Петрина, Н.Я. Солтан// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nivif_2012_5_39

6. Доходи бюджету України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cost.ua/budget/revenue/>

УДК 657.1

Тивончук О.І.

к.е.н., доцент

доцент кафедри обліку та аналізу

Національний університет «Львівська політехніка»

м. Львів, Україна

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ У ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Сьогодні більшість дослідників та фахівців-практиків погоджуються, що інформація, репрезентована у фінансовій звітності, формат якої визначається національними чи міжнародними стандартами обліку та звітності (НП(С)БО України, IFRS, GAAP тощо), є недостатньою для ефективного прийняття рішень інвесторами та іншими стейхолдерами компанії. Фінансова звітність практично не розкриває інформацію щодо соціального, екологічного й економічного розвитку компанії, її соціальної відповідальності, не відображені у ній також такі важливі елементи як бізнес-модель, стратегія, ризик бізнесу.

Однак найбільшим недоліком існуючого формату фінансової звітності, з погляду стейкхолдерів, є викривлення репрезентації нематеріальної частини майна та капіталу компаній. Разом з тим, значущість нематеріальних факторів, що ґрунтуються на знаннях як основних чинників розвитку та збільшення вартості суб'єктів господарювання, сьогодні є визначальною та постійно зростає. Як наслідок як у діловій практиці, так і у наукових дослідженнях з'явилися та отримали розвиток різноманітні концепції так званої «розширеної звітності» (Enhanced Business Reporting, EBR), такі як вартісно-орієнтована звітність (Value Reporting), звітність з інтелектуального капіталу (Intellectual Capital Reporting), бізнес-звітність (Business Reporting) та інші. Спільна ідея різних концепцій EBR полягає в тому, що розкриття додаткової інформації може зменшити асиметричність інформації та покращити вартісну оцінку компанії.

Спроби забезпечити загальну рамкову основу для ідентифікації, вимірювання та контролю складових інтелектуального капіталу компанії, а